

**МІСЦЕ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ТЕХНОЛОГІЇ
УПРАВЛІННЯ ТОРГІВЕЛЬНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ**

У статті запропоновано модель інформаційних взаємозв'язків системи бухгалтерського обліку з інформаційною системою підприємства в часовому та ієрархічному аспекті управління. Досліджено питання, що пов'язані із вдосконаленням та особливостями сучасних інформаційних технологій бухгалтерського обліку.

Ключові слова: бухгалтерський облік, інформаційна технологія, інформаційна система, автоматизована система.

Постановка проблеми. Для побудови ефективної інформаційної системи (ІС) управління, на основі інноваційних інформаційних технологій (ІТ) важливого значення набуває бачення інформаційних взаємозв'язків системи бухгалтерського обліку та інших функцій управління підприємством. Від цього залежить вибір інформаційних технологій управління і бухгалтерського обліку, що є недостатньо дослідженим питанням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань щодо місця інформаційної системи бухгалтерського обліку в інформаційній системі управління підприємством їх взаємозв'язків в умовах автоматизації обробки інформації приділяли увагу як закордонні так і вітчизняні фахівці, зокрема: Бегоцкая Г.К. [1], Гринберг А.С., Горбачев Н.Н., Бондаренко А.С. [2], Исаков В.И., Рожнов В.С.[3; 4], Бутинець Ф.Ф., Івахненко С.В., Давидюк Т.В., Шахрайчук Т.В. [5], Мельниченко С.В. [6], інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Окремі теоретичні питання щодо місця бухгалтерського обліку в інформаційній системі управління підприємством, її взаємозв'язків з функціями управління з урахування часових факторів та ієрархії управління вимагають розвитку.

Формулювання цілей статті. Поставлено завдання побудови моделі інформаційних взаємозв'язків системи бухгалтерського обліку з інформаційною системою підприємства в часовому та ієрархічному аспекті управління.

Для правильного розуміння розвитку таких взаємозв'язків важливого значення набуває дослідження питань, що пов'язані із вдосконаленням та особливостями сучасних ІТ бухгалтерського обліку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Система управління на торговельному підприємстві має три рівні:

- вищий – аналіз ринку, кон'юнктури, конкуренції, пошук альтернатив у стратегії розвитку підприємства;
- середній – вирішення завдань планування, контроль виконання планів;
- оперативний – оброблення фактичних даних в реальному масштабі часу по мірі їх виникнення.

Обліковий процес на торговельному підприємстві теж має три рівні:

- вищий – управління обліковою системою і об'єктами обліку в цілому, контроль і аналіз господарської діяльності, розробка альтернативних рішень;
- середній – вирішення завдань на рівні комплексів задач бухгалтерського обліку;
- нижчий – оброблення фактичних даних в системі оперативного обліку.

Це свідчить про те, що є зворотній зв'язок між обліковим процесом і управлінням, з урахуванням часових факторів та ієрархії управління.

Часові фактори управління впливають із різних функцій та рівнів управління:

- попереднє управління (планування, контроль планів);
- поточне (оперативне) управління (регулювання, диспетчерські рішення, розпорядження);
- наступне управління (бухгалтерський облік, контроль, економічний аналіз, статистика).

Виділення функцій управління в межах наведених часових факторів вказує на зворотній зв'язок між управлінням та обліковим процесом.

На рис. 1 відображено інформаційний взаємозв'язок господарського обліку із функціями управління з урахуванням часових факторів. Господарський облік є функцією наступного управління, інформація якого застосовується як у попередньому так і оперативному управлінні.

Виокремлення ключових функціональних елементів інформаційної технології управління та визначення інформаційних взаємозв'язків між ними має вирішальне значення у побудові автоматизованої ІС управління торгівельним підприємством, що застосовує інноваційні ІТ.

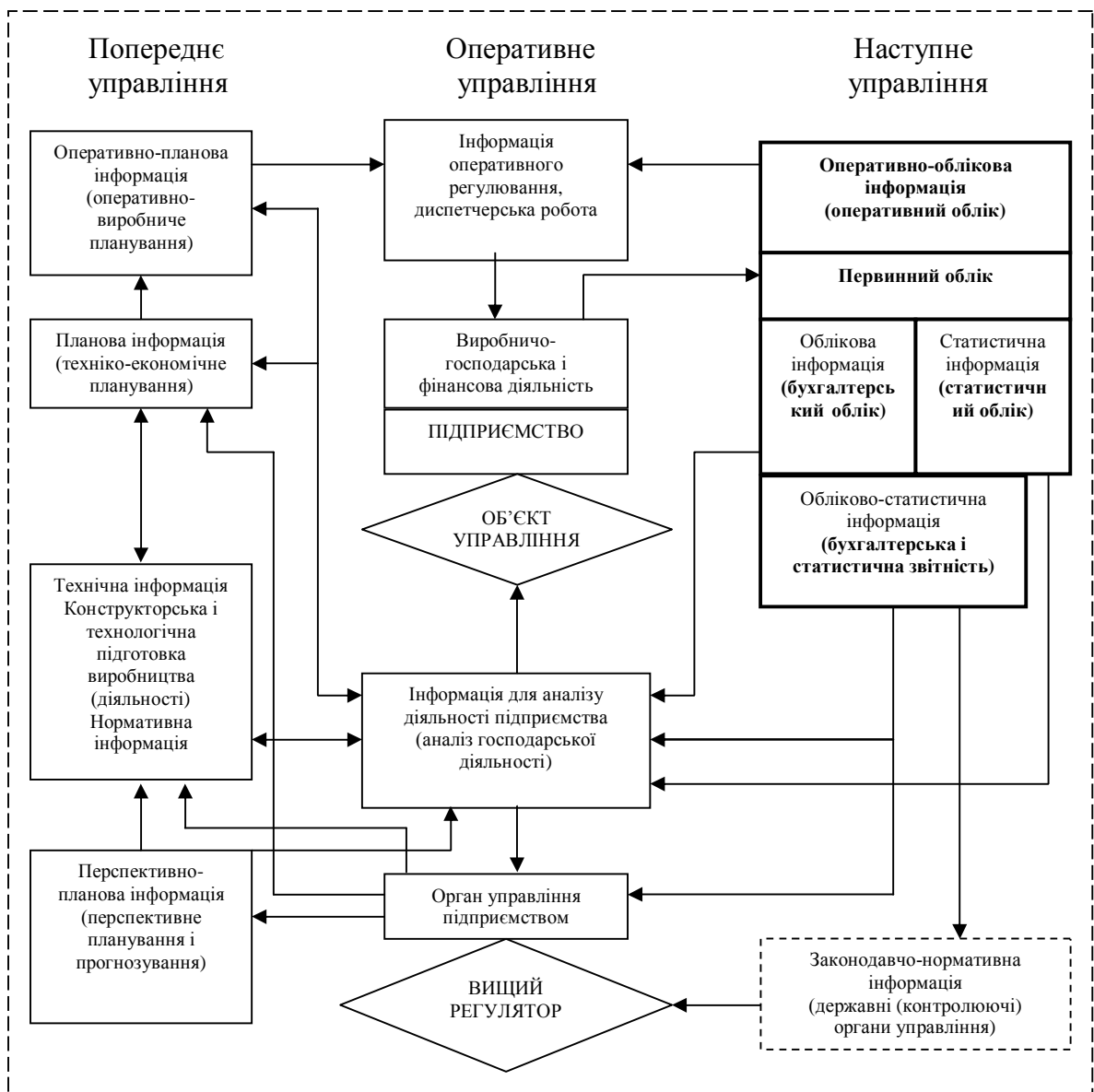

Рис. 1. Взаємозв'язок облікової інформації з іншою економічною інформацією в інформаційній технології управління торгівельним підприємством

Функції персоналу ІС та їх взаємозв'язок, на різних рівнях управління, в тім числі в бухгалтерському обліку, є різними. Це впливає на вибір і використання ІТ управління та бухгалтерського обліку. У працях Гринберга А.С., Горбачева Н.Н., Бондаренко А.С. [2], Мельниченко С.В. [6] визначені основні відмінності і взаємозв'язки функцій персоналу ІС, керівників підприємства, при використанні ІТ. Їх можна простежити у табл. 1.

Таблиця 1

Функції персоналу ІС та керівників в ІТ управління торговельним підприємством

<i>ІТ персоналу об'єкта управління</i>	<i>ІТ керівників об'єкта управління</i>
Реалізація ІТ із застосуванням комп'ютерних систем	Перетворення інформації на ресурс
Основа – технократичне мислення	Основа – продуктивне, і формалізоване мислення
Запам'ятовування відомостей і організація бази даних	Розуміння змісту бази даних
Прийняття окремих рішень	Вирішення проблем на основі взаємопов'язаних рішень
Складання планів	Осмилення фактичної проблемної ситуації і тенденції її змін
Забезпечення чіткості і повноти інформування про стан об'єкта управління	Забезпечення достовірності соціотехнічних та економічних узагальнень даних
Використання ПК для виконання окремих операцій ІТ	Використання ІТ як засобу формування інформаційних ресурсів для досягнення цілей на основі організації узгоджених інформаційних потоків
Реальний вплив на об'єкт	Прогнозні оцінки наслідків
Комп'ютерне навчання	Забезпечення зростання освіченості і інформаційної культури персоналу

Враховуючи місце бухгалтерського обліку в інформаційній технології управління, необхідно відзначити значення розвитку саме ІТ бухгалтерського обліку. Адже автоматизація на підприємствах торгівлі розпочиналась саме з автоматизації бухгалтерського обліку. Ф.Ф.Бутинець, С.В.Івахненко, Т.В.Давидюк, Т.В.Шахрайчук [5, с. 98] визначають наступні напрямки розвитку ІТ бухгалтерського обліку в напрямку їх удосконалення:

- підвищення рівня механізації та автоматизації виконання технічних операцій, що у бухгалтерському обліку часто повторюються;
- створення нових засобів введення та виведення облікової інформації;
- збільшення обсягу пам'яті комп'ютерів;
- розробка нових носіїв облікової інформації.

Головна причина, що спонукала створення і удосконалення засобів обчислювальної техніки (комп'ютерів), як і всіх інших приладів, машин, обладнання, що призначались для полегшення праці людини, це настання потреби (виникнення необхідності) в них. Коли поставала та чи інша потреба, виникали й технічні засоби, призначені для її задоволення. На кожному з етапів розвитку науки та виробництва застосовувався певний підхід, пропонувалися відповідні конструктивні рішення й елементи. Перші обчислювальні машини були механічними. Потім були створені електромеханічні та електронні.

Застосування ІТ, при настанні епохи їх використання у торгівлі, для автоматизації господарської діяльності, зводилось до використання програмних засобів, які вирішували

певні задачі у різних підрозділах (службах) підприємств. Але, управління з окремих функціональних задач (частин інформації), не могло скласти цілісної (інтегрованої) інформаційної бази управління в цілому.

В даний час, обліково-аналітична робота, процес управління забезпечуються потужними програмно-апаратними засобами (бази даних, експертні системи, бази знань, системи підтримки прийняття рішень), що створюють комфорт у роботі людини, дозволяють не тільки автоматизувати бухгалтерський облік але й процес зміни форми подання інформації, змінити її зміст. Завдяки обчислювальній техніці підвищується продуктивність праці облікового працівника, зростає обсяг робіт, які він може виконати.

У працях Бегоцької Г.К. [1], Ісакова В.І., Рожнова В.С. [3; 4], в історичній ретроспективі визначається, що розширення механізації і автоматизації облікових робіт призводило до подальшої централізації бухгалтерського обліку. Створювались єдині централізовані облікові органи зі своїми оптимальними структурами, межами і функціями, оснащених технічно для обробки і передачі облікових даних у машинорахункові бюро, машинорахункові станції, інформаційно-обчислювальні центри. Такі підрозділи спершу оснащувались клавішними машинами з ручним введенням даних а пізніше перфораційними обчислювальними машинами (ПОМ) і електронними обчислювальними машинами (ЕОМ). Відбувались методологічні зміни в організації бухгалтерського обліку відповідно вимог автоматизованих систем управління (АСУ). Розроблялися положення нової форми бухгалтерського обліку, що орієнтована на використання ЕОМ і периферійної техніки первинного обліку.

Машинна обробка інформації бухгалтерського обліку передбачала виконання чітко регламентованих операцій, що відбувалися у встановленій послідовності. Для вирішення облікової задачі розроблявся комплекс взаємопов'язаних операцій. Їх склад визначався сутністю задачі, її специфічними особливостями. Кожному процесу обробки облікової інформації передував етап приймання і контролю вхідних даних, що надходили на обробку. Основними носіями облікової інформації на цьому етапі були первинні документи, пізніше – машинні носії (перфокарти, перфострічки, магнітні стрічки).

Вхідна облікова інформація, пройшовши етап приймання і контролю, надходила на таксування. Автоматизація виконання таксування досягалась за рахунок використання постійної (нормативно-розцінкової) інформації, що заздалегідь вносились в комп'ютер. Така операція виконувалась машиною автоматично за заздалегідь розробленим алгоритмом.

Облікові дані, що були результатом машинної обробки, як правило, видавались у формі друкованих зведень. Могли також видаватись на різноманітні пристрої, що знаходились у споживачів інформації: світлові табло, телеекрани терміналів, телетайпи, пишучі машинки тощо.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, інноваційний розвиток технології обробки інформації призвів до запровадження автоматизованих ІС бухгалтерського обліку – це людино-машинна система, що функціонує на базі локальних обчислювальних мереж та інших сучасних засобів обчислювальної техніки, що забезпечують автоматизоване виконання функцій бухгалтерського обліку, як функції управління. Перспективами подальших розвідок у даному напрямку є розробка архітектури таких систем для підприємств торгівлі, їх функціонального забезпечення.

Список використаних джерел

1. Бегоцкая Г.К. Обработка учетной информации с использованием вычислительной техники / Бегоцкая Г.К., Умнова Э.А. - М. : «Финансы», 1977. – 70 с.
2. Гринберг А.С. Информационные технологии управления / Гринберг А.С., Горбачев Н.Н., Бондаренко А.С. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2004. – 479 с.

3. Исаков В.И. Машинная обработка экономической информации в промышленности : учебник [для студ. высш. учеб. завед.] / Исаков В.И., Рожнов В.С. – М.: Статистика, 1977. – 358 с.

4. Исаков В.И. Механизация учета и вычислительных работ. учебник [для студ. высш. учеб. завед.] / Исаков В.И., Рожнов В.С. – М. : Статистика, 1968. – 416 с.

5. Інформаційні системи бухгалтерського обліку / [підручник для студ. вищ. навч. закл. спеціальності 7.050106 “Облік і аудит”] / Ф.Ф.Бутинець, С.В.Івахненко, Т.В.Давидюк, Т.В.Шахрайчук. За редакцією проф. Ф.Ф.Бутинця. – Житомир : ПП “Рута”, 2002. – 544 с.

6. Мельниченко С.В. Інформаційні технології в туризмі: теорія, методологія, практика : Монографія. – К. : Київ. Нац. Торг.-екон. ун-т, 2007. – 493 с.

БЕНЬКО Н.Н. МЕСТО БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА В ИНФОРМАЦИОННОЙ ТЕХНОЛОГИИ УПРАВЛЕНИЯ ТОРГОВЫМ ПРЕДПРИЯТИЕМ

В статье предложена модель информационных взаимосвязей системы бухгалтерского учета с информационной системой предприятия во временном и иерархическом аспекте управления. Исследованы вопросы, связанные с совершенствованием и особенностями современных информационных технологий бухгалтерского учета.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, информационные технологии, информационная система, автоматизированная система.

BENKO M.M. LOCATION OF ACCOUNTING IN INFORMATION TECHNOLOGY OF MANAGEMENT OF TRADING COMPANY.

The paper presents a model of information linkages with the accounting information system in temporal and hierarchical aspects of management. The question related to the development and characteristics of modern information technology accounting.

Keywords: accounting, information technology, information system, automated system.